

Akademie výtvarných umění v Praze

U Akademie 4, 170 22 Praha 7

Ateliér malby I

SKLENÍK

Obhajoba diplomové práce

autor: Tereza Kudláčková

vedoucí diplomové práce: prof. Jiří Sopko

2016

Prvotním impulzem ve volbě tématu byl obraz skleníku z předešlého roku, ve kterém se zabývám vyjádřením světla a prostoru uvnitř obrazu. Konstrukce vyplněná sklem je ideální pro zkoumání průhledů a světelných odlesků a zároveň umožňuje geometrické zjednodušení. Již delší dobu pracuji s vrstvením barevné plochy, docházím k výsledkům vedených intuicí a často také k „chybám“, které nedokáži předem odhadnout. Náhoda a chyba jsou pro mne pozitivní a zajímají mě. Zmíněný obraz byl téměř monochromní. V závěrečném cyklu obrazů se motiv skleníku stal zámkou pro sociální studii prostředí zahrádkářských kolonií. Vzhledem k tomu ne na všech obrazech dominuje právě skleník. Na menších formátech zobrazuji fragmenty ze zahrádkářských kolonií. Mají podpořit dojem z místa a doplnit námětově divákovi jasnější velké obrazy.

Proces hledání řešení:

Šlo mi o zachycení atmosféry a aury místa malířskými prostředky s využitím vizuálních možností obrazu. V zadání zmiňovaný cestovatelský prvek se promítl v přípravě, která začala focením pražských botanických zahrad. Z těchto cest vznikl kinofilm fotografií nafocený v botanické zahradě na Albertově a v Tróji. Tato poloha mi však neseseděla a stala se výchozím bodem pro následující práci, po dalším zvážení jsem se přiklonila k malování skleníků ze zahrádkářských kolonií a okolního prostředí. Zahrádkářské kolonie v Polabí jsou mi bližší a na místa se ráda vracím. Tamní místa mám odpozorované a zažité více než velké skleníky botanických zahrad.

Obrazy vzhledem k charakteru místa mají skromnější a všednější ráz. Skleníky působí jakoby udělané svépomocí z prostředků, které měl dotyčný stavitel zrovna po ruce, a při stavbě jistě musel improvizovat a vycházet z dostupného materiálu. Majitelé je sestaví např. ze svařených železných tyčí a starých oken, kombinují jejich různé velikosti a nechají na oknech staré žaluzie. I když se například zahrádkáři rozčilují, jakou ohavnost postavil souseď, oni sami mají svoji „ohavnost“, o kterou láskyplně pečují a vylepšují ji. V Kutliském postupu jakým pracují, vidím paralelu s mým vlastním přístupem.

Skleník je uzavřený prostor, uvnitř se sází teplomilné rostliny nebo se pěstují potraviny, člověk vytváří lepší podmínky pro jejich život, ale mimo něj příroda žije svým životem a nedá se tak úplně ovládnout a i bez zásahu člověka prospívá vlastním způsobem. Mimo sezónu byly zahrádkářské kolonie méně upravené a neudržované, prázdné bez lidí. Skleník občas

pohlcovaly keře a okolo bujela neposekaná tráva. Skleník v mém případě zastupuje na obraze lidský element.

V konečné realizaci jsem se přiklonila k námětům vybraných z barevných akvarelových skic dělaných podle fotografií na samostatné listy papíru formátu A4 nebo do menších bloků. Formát plátna byl volený k danému námětu vybraného ze skic. Bavlněné plátno je jen minimálně ošetřené a v některých případech je natolik přiznané, že prosvítá a podporuje způsob malby. Z důvodu zachování svěžesti a uvolněnosti a jsem si nakoupila větší množství bavlněného plátna a rovnou z role stříhala formát. Poté jsem plátno sponkami nastřelila na laťovou desku. Způsob napnutí plátna na laťové desce mi pomáhal při práci se více uvolnit.

Pro lepší orientaci v prostoru plátna a usazení kompozice jsem si pomáhala projektorem a na plátno přímo promítala fotky. Byl to však jen pomocný úchytný náčrt a dále jsem pokračovala podle skic a fantazie. Provedení je lazurní, jemné. Průsvitnost ve vrstvách a rozmlžení vzniklé rozpíjením barev oddaluje realitu. Jak Juhani Pallasmaa tvrdí: „ Možná jsme koneckonců lidskými bytostmi ne kvůli svým rukám a inteligenci, ale kvůli své schopnosti představivosti.[...] Přívalem obrazů, který se pro smysly a emoce stává ohromující, potlačuje a tlumí představivost, empatii a soucítění.“¹ Divák je nucen k zapojení představivosti. Tak i on sám má příležitost podílet se na výjevu. Příroda je pojata uvolněně, barva po plátně stékala a rozpíjela se. Více jsem pak korigovala tahy v detailech a v konstrukci skleníku, v nepatrném kontrastu k přírodě je skleník upřesněn podle malštoky nebo pomocí lepenky.

Vzhledem k rychlé technice alla prima se mi lépe pracovalo s akrylovými barvami. Není mi cizí, ani pokud malba jistým způsobem působí zdánlivě „ ledabyle“. I tomu prospívá méně tradiční akrylová barva.

V technice je část intuice a část promyšleného zásahu a plného soustředění se na to jak barva reaguje s podkladem. Když byla barva příliš řídká a bylo nežádoucí její stékání, zachytávala jsem ji hadříkem a otírala, aby zůstala jen na některých místech.

Barevnost je střídámá, ale odstín barvy hraje důležitou roli ve vnímání obrazu. Zemité tóny a namíchané zeleně použité v obrazech převážně ve vyjádření přírody podporují představu maloměstských zahrádek. Zvolené odstíny barev evokují neučesanost a estetickou

¹ Juhani Pallasmaa/ Myslící ruka – emoce a představivost

neupravenost zahrádkářských kolonií, které jsem navštívila v Polabí. Barvy jsou zaprášené, mimo sezónu více opotřebované. Některé zahrádky opuštěné a přes zimu zarostlé.

Volba odstínů barev a způsob realizace podporuje kutilský ráz, který dýchá z mnou navštívených zahrádkářských osad. Claude - Lévi Strauss píše: „Domácí kutil je s to provádět velký počet rozličných úkonů, ale na rozdíl od inženýra si neurčuje při každém z nich jako první cíl stanovit a získat suroviny a nástroje uzpůsobené speciálně k danému záměru. Jeho instrumentální svět je uzavřený a pravidlem hry je vystačit s tím co má doma. Soubor prostředků, kterými disponuje, nelze tedy definovat určitým projektem, je definován pouze tím, že jeho části byly shromážděny a uschovány na základě zásady, že se to vždycky může hodit.“ I já osobně v procesu tvorby „šáhnu“ po materiálu (skice, myšlenky, apod.), který mám bezprostředně po ruce, kupím ho kolem sebe a jeho prostřednictvím se snažím naleznout řešení. Konečný výběr a celý proces je sled asociací.

Setkala jsem se, že má tvorba byla přirovnávána k tvorbě Tomáše Pilaře nebo Ondřeje Malečky. Maleček se v cyklu Vlajky vyrovnává s problematikou vymezeného teritoria. Pracuje s krajinnými prvky, nalezenými předměty, přírodninami. Tomáš Pilař se také vrací ke krajině. Píše, že ho láká obraz procesu a vnímá obraz jako mikroprostor nebo jako samostatný obrazový prostor.

Bibliografie

Lévi-Strauss Claude, Myšlení přírodních národů, Liberec: Dauphin 1996

Juhani Pallasmaa, Myslicí ruka, Existenciální a ztělesněná moudrost v architektuře, Zlín: Archa 2012